

סיכום לפרק "אלו נערוות"

לחופה), אבל חייב האונס גם אם בא על הקטנה ולא רק על נערה. ולהלכה, גם אם בעל נערה שנתארסה ונתאלמנה חייב בקנס. ואף שהכתוב מדבר בנערה שיש לה אב – אף היתומה בכלל זה (אלא שבדין זה יש הבדל בין אנוסה למפוחה, שהמפתה את הנערה היתומה פטור, כיון שעשה זאת מדעתה). אף לענין מיאון להנשא לבועל למדו חכמים שדין זה הוא בין במפוחה ובין באנוסה, וגם האב וגם הבת יכולים למאן בו.

סוכם כי הסכום הקצוב במקרא הוא קנס, והבועל משלם אותו לכל נערה תהיה אשר תהיה. אלא שנוסף לכך משלם, ככל חובל אחר, גם נזקי צער ובושת שבת וריפוי ופגם, ואין הקנס אלא תשלום על הבעילה בלבד. כיון שהסכום הקצוב הזה הוא קנס (ולא חיוב ממוני) הרי ככל הקנסות אינו נגבה אלא על פי עדים (ולא די בהודאת העבריינין), ואינו נגבה אלא בידי דיינים סמוכים.

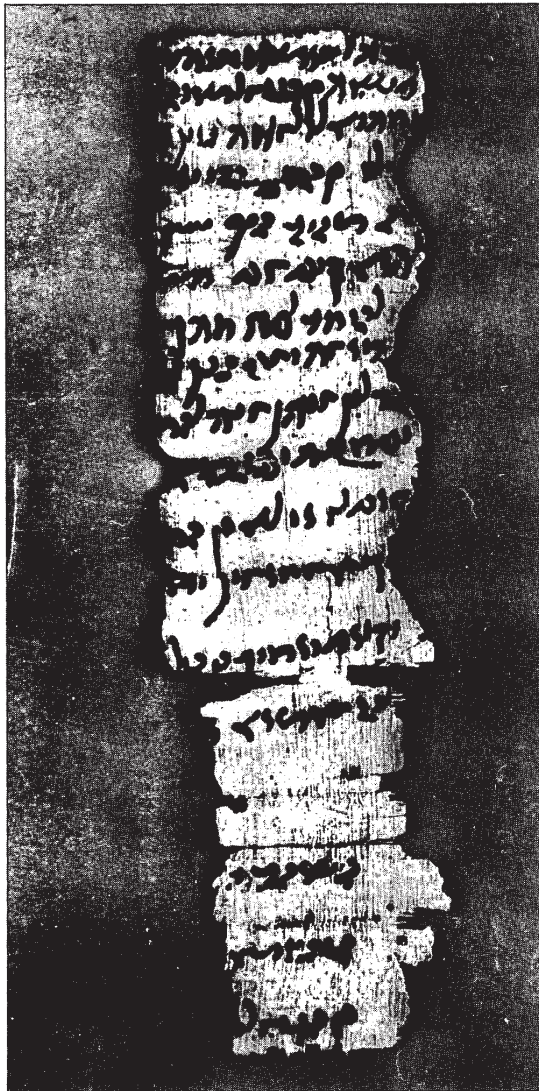
בפרק זה סוכם כי האונס או המפתה נערה האסורה עליו, בין מדברי תורה ובין מדברי סופרים אינו צריך ואינו רשאי לשאתה לאשה, אולם הוא חייב לשלם לאביה את הקנס האמור בתורה. אולם אם היתה בעילתה של האנוסה עבירה שיש בה חיוב מיתת בית דין (ואפילו במקרה שלא נידון בפועל למיתה) הרי הוא פטור מתשלום הקנס.

הלכות אלה מבוססות על כללים אחדים שנתבררו בפרק זה. האחד – שאין אדם נענש בשני עונשים על עבירה אחת, אלא נענש בעונש החמור מן העונשים המוטלים עליו ("קים ליה בדרבה מיניה"). ועוד – שבכל עבירה שיש בה חיוב ממון ומלקות משלם ממון ואינו לוקה. וחיוב ממון זה חל אף כאשר היתה זו עבירה שיש בה חיוב כרת.

לגבי הלימוד מדיוק לשון הכתובים סוכם כי האונס חייב רק כאשר היתה האנוסה בתולה (ולא זו שאין לה חזקת בתולים – כגון שפחה משוחררת, או זו שנכנסה כבר

קטע כתובה ממערות מדבר יהודה

(מאוסף היכל הספר במוזיאון ישראל)

בשבעה לאדר שנת חדה ע[שרה]
 בר[מנשה מן בני אלישיב]
 אתי תהוא לי לאנתה כדין מ[שה]
 ולעלם מן (נכס) נכסי ועלי
 טב טביע כסף זוזין
 ולהוא קים אם תשן
 הן לבית עלמא תהך [מקדמי
 הוראה ואם בן להוין]
 לבעליון או הן אנה לבת
 ומתזנא ומכסיא
 ארמלו די לך מן בתרי
 אקנא אחראין וער[בין]
 וקודם ירתיך מן כולן
 לכי שטרא כ[די חיא]

בשבעה

בחרדונא

מן בני אלין

(בצדו האחר של המסמך)
 יהודה בר יהו[...]. על נפשה)

קטע זה של כתובה הוא כנראה הכתובה היהודית העתיקה ביותר המצויה בידינו. תאריכה של כתובה זו ז' באדר שנת אחת עשרה, הוא כנראה בשנה האחת עשרה למלכותו של הקיסר אדרינוס, ולפי זה היא משנת 117 לספירה, פחות מחמישים שנה לאחר החורבן, בזמן שר' עקיבא וחבריו היו מנהיגי ישראל. כתובה זו נמצאה בוואדי מורבעאת במדבר יהודה, כאשר הוטמנה שם עם מסמכים וחפצים אחרים של פליטים שהתחבאו במערות בסוף מרד בר כוכבא. קטע זה נכתב על נייר, (הקטע שנשאר הוא בערך בגודל של 15x4 ס"מ), אולי בידי הבעל עצמו, שחתימתו מצויה בצד השני כתובה לאורך המסמך.

למרות שקטע זה נשמר רק בחלקו, אפשר לשחזר מתוכו (ובהשוואה לכתובה אחרת, חסרת תאריך, שנמצאה באותה מערה) מקצת הדברים הכתובים בה. שם התחן הוא יהודה בר יהו... (מן הסתם יהונתן או יהונתן) בר מנשה מבני אלישיב. קרוב לוודאי שבני אלישיב אלה הם בני משמר הכהנים אלישיב (שהוא המשמר האחד עשר, ראה בדברי הימים א כד, יב) שלאחר מכן היה מושבו בכפר קנה בגליל. הכתובה הזו נכתבה בחרדונא – המזוהה עם אחד התלים בדרום ארץ יהודה.

על אף הקיטוע יש בכתובה זו דברים המתייחסים ל"כתובת בן נוקבן" שיש להן זכות להתפרנס מן הנכסים עד שינשא ל"בעליון". וכן יש בו הבטחה לאשה שאם תתאלמן תהא ניזונת ומתכסה מנכסי הבעל. בשורות האחרונות נמצאת ה"אחריות" לכתובה זו (כנראה גם בנוסח, שאינו מפורש במשנה, אבל מצוי בכתובות בימינו "דעתיד אנה למקנאי"), והתחייבות נוספת – להחליף שטר זה בשטר אחר אם יהא צורך בכך.

מאחורי השטר (וכנראה גם בסופו) היתה חתימת הבעל, ומן הסתם גם חתימת העדים. בשטר כתובה אחר מאותו זמן ומקום מצויה נוסף לחתימות אלה גם חתימת הסופר וגם חתימתה של האשה.